УДК 37.018:005:[351.7521+796.01]:378.4/6

Городинська І.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет, м. Херсон
Глухов І.Г.
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет, м. Херсон
Грабовський Ю.А.
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет, м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ СПОРТИВНОГО КЛУБУ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЮ ТА СПОРТИВНО-МАСОВОЮ РОБОТОЮ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

У статті представлено аналіз сучасного стану організації фізичного виховання студентської молоді та їх відношення до занять фізичною культурою. Проведений аналіз засвідчив, що удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи студентів можливо за умов створення різноманітних самоврядних студентських клубів з метою реалізації їх інтересів та потреб у фізкультурно-оздоровчій діяльності.

У роботі розкриті основні напрямки діяльності спортивних клубів студентів, проаналізовані умови створення та діяльності студентських спортивних клубів відомчої та громадської організаційно-правової форми, охарактеризована організаційно-педагогічна технологія менеджменту студентського спортивного клубу як одна із умов ефективного управління фізкультурно-оздоровчою та спортивно-масовою роботою у вищому закладі освіти.

Ключові слова: *спортивний клуб, студенти, вищий заклад освіти, організація спортивних клубів.*

Городинская И.В., Глухов И.Г., Грабовский Ю.А. Организационно-педагогическая технология менеджмента спортивного клуба как условие эффективного управления физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой работы в высшем учебном учреждении. *В статье представлены результаты социологического исследования, проведенного среди ведущих специалистов в области физической культуры и спорта, преподавателей высших учебных заведений Херсонской области, в которых определено, что большая часть специалистов, работающих в сфере физической культуры и спорта, считают, что организовывать физкультурно-оздоровительную и спортивно-массовую работу со студентами целесообразно в самостоятельных спортивных клубах.*

Проведенный анализ современного состояния организации физического воспитания студенческой молодежи и их отношение к занятиям физической культурой определил, что большое значение для студенчества имеет функционирования различных самоуправляющихся студенческих клубов, которые создают условия для реализации их интересов и потребностей в физкультурно-оздоровительной деятельности.

В работе раскрыты основные направления деятельности спортивных клубов студентов, проанализированы условия создания студенческих спортивных клубов ведомственной и общественной организационно-правовой формы, охарактеризована организационно-педагогическая технология менеджмента студенческого спортивного клуба как одно из условий эффективного управления физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой работой в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: *спортивный клуб, студенты, высшее учебное заведение, организация спортивных клубов.*

Gorodinskaya Inna, Glukhov Ivan, Grabovskiy Yuriy. Organisational and educational technology in sports club management as a prerequisite for effective management in physical training, recreational and popular sports promotion work in higher education institution. *The article presents the analysis of the sociological research held among the leading professionals in physical training and sports, lecturers from higher education institutions in Kherson region, which determines that the majority of professionals employed in physical training and sports believe that the organisation of physical training, recreational and popular sports promotion among students is productive in independent sports clubs.*

The review of up-to-date organisation of students and youth physical education and their attitude to physical education classes has determined that functioning of various independent sports clubs providing opportunities for pursuing their interests and demands in recreational and popular sport are of great significance for students.

The research clarifies the main area of focus for students' sports clubs, analyses the foundation of sports clubs in industry-sponsored and community ownership. It also analyses special characteristics and differences in the operation of sports clubs of various organisational and legal background which are determined firstly by the form of ownership (public and private); secondly, the diversity in sports club foundation (as part of educational institution or as an independent economic entity); thirdly, the special characteristics of students' sports clubs operation (main financial sources).

The article characterises organisational and educational technology in students' sports club management as one of the prerequisites for effective management in physical training, recreational and popular sports promotion work in higher education institution. Whereas organisational part of technology determines the corresponding contextual part through particular organisational

structures (meetings of founding members, development of statutory records, state registration, etc). Educational part of the technology determines educational activities of the sports club which is characterised by carrying out physical training, recreational and sports promotion work and also encouraging students and lecturers alike to manage students' sports club.

Key words: *sports club, student community, higher education institution, sports club organisation.*

Постановка проблеми. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року визначає, що збереження та зміцнення населення України є одним з стратегічних завдань системи фізичного виховання [2].

Актуальною постає раціональна організація та управління освітнього процесу викладання фізичного виховання у вищих закладах освіти в сучасних ринкових умовах і на науковій основі. Фізичне виховання і спорт є невід'ємною складовою частиною формування загальної та професійної підготовки студентів засобами підвищення працездатності і створення умов для активної життєдіяльності.

Світовий досвід показує, що створення мережі спортивних клубів є ефективним шляхом оздоровлення різних соціально-демографічних груп населення держави [4]. Спортивні клуби є закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги. Основна мета діяльності клубів – розвиток фізкультурного руху, його представництво на змаганнях різного рівня [1].

Сучасні дослідження свідчать про те, що створення фізкультурно-спортивних клубів, як первинних структурних підрозділів студентських спілок, дають можливість для систематизації, активізації та покращення спортивно-масової роботи у позааудиторний час [3]. Все це зумовлює необхідність пошуку шляхів вдосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи студентства.

Аналіз літературних джерел. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням сучасних проблем теорії, методології та практики функціонування і розвитку фізичної культури і спорту в ринкових умовах, знайшло своє відображення у працях С. Алтухова, Ю. Дутчака, О. Жданової, Є. Імаса, І. Приходько та ін.

Проблемі створення та організації спортивних клубів присвячені роботи Т. Бондар, О. Павленко та ін., в яких зазначено, що самостійність фізкультурно-спортивних організацій, зокрема спортивних клубів, в умовах ринку, ускладнення характеру виконаних робіт вимагають розширення проблеми організаційно-педагогічних основ управління діяльністю спортивних клубів.

Зв'язок роботи із науковими планами, темами. Робота виконана в рамках теми кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету: «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізкультурно-оздоровчої роботи різних груп населення» (№ державної реєстрації 0118U100260).

Мета роботи – визначити шляхи удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у вищих закладах освіти.

У процесі виконання роботи використовувались **методи дослідження:** теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел; аналіз законодавчих та програмно-нормативних документів, соціологічне опитування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати вивчення нормативно-правової бази України та спеціальної літератури довели, що удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у сучасному вищому закладі освіти можливо зі створенням спортивних студентських клубів.

З метою з'ясування цього питання на практиці проведено соціологічне опитування провідних фахівців у галузі фізичної культури і спорту, викладачів вищих закладів освіти Херсонської області (всього в даному дослідженні приймали участь 45 осіб). Так, більшість фахівців (82 %), які працюють у сфері фізичної культури і спорті, вважають, що організовувати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу зі студентами доцільно саме у таких клубах.

На їх думку, діяльність студентських спортивних клубів може бути максимально ефективною, якщо ці клуби будуть створені як юридичні особи. З точки зору 73,1% респондентів, реалізувати на практиці головні завдання роботи таких клубів (формування дієвого ставлення студентів до використання засобів фізичного виховання з метою підвищення рівня власного здоров'я) можливо лише за умови активного залучення учнів до процесу управління клубом.

На наступному етапі дослідження визначено сучасний стан організації фізичного виховання студентів Херсонського державного університету та їх відношення до занять фізичною культурою. В опитуванні взяли участь 250 студентів Херсонського державного університету першого, другого та третього курсів.

Вивчення ставлення студентів до стану свого здоров'я дозволило отримати наступні результати. Студенти оцінили власний стан здоров'я на рівні 7,6 балів за десятибальною системою. Таким же чином ми запропонували респондентам оцінити власний спосіб життя. Середній показник – 7,5 балів. Головними чинниками, що заважають назвати спосіб життя здоровим серед студентів виявились наступні причини: недостатність часу на відпочинок (30.5% опитаних); незбалансоване харчування (32.7%); недостатність рухової активності (9.8%); тютюнокуріння (19.1%); вживання алкоголю 6.8%).

Аналіз результатів тестування засвідчив, що студенти витрачають час на навчання в середньому: на аудиторне навчання – 6.1 годин на добу; поза аудиторне – 2.5 години. Самостійно ж студентство займається в середньому 2.7 години на добу. Вільного часу, як з'ясувалось, студенти в середньому мають 3.9 години на добу, що складає 19.5 годин на навчальний тиждень.

Заняття з фізичного виховання в університеті регулярно відвідують 65.6% від загального числа респондентів. Із них майже третина (26.2%) задоволені цими заняттями, «скоріше задоволені чим ні» - 26 %, «швидше не задоволені, ніж

задоволені» - 5%, не задоволені – 2.5% відповідно.

За даними анкетування, фізичними вправами в позанавчальний час займаються 41% респондентів. Щодо витраченого часу для занять фізичними вправами та спортом поза межами навчального закладу з'ясувалось, що студенти в середньому витрачають 3.3 години на тиждень.

На питання «Чи достатньо часу Ви приділяєте заняттям фізичною культурою?» позитивно відповіли 17.9%, «скоріше так, чим ні» - 26.3%, «скоріше ні чим так» - 40%, «ні» - 15.8% анкетованих.

На сьогодні спортивний клуб Херсонського державного університету функціонує як підрозділ гуманітарного відділу університету. Тому для нашого дослідження було цікавим дізнатись про відношення студентів до діяльності спортивного клубу.

Розподіл суджень респондентів щодо оцінювання діяльності спортивного клубу ХДУ визначено у наступному: «дуже задоволені» роботою спортклубу лише 12.2% респондентів, «напевно задоволені» – 21.7%, «швидше не задоволені, ніж задоволені» – 2.2%, «зовсім не задоволені» – 2.7%. Більшість, а саме 61.6% анкетованих обрали відповідь «важко сказати».

Цікаво було дізнатись про уподобання студентської молоді до управління діяльністю спортивним клубом. Виявилось, що для 76,9 % студентів великого значення має функціонування різноманітних самоврядних студентських клубів, які створюють умови для реалізації їх інтересів та потреб у фізкультурно-оздоровчій діяльності, при цьому 72,2% студентів серед опитаних, бажають приймати участь в управлінні їх роботою.

Отже, за результатами соціологічного опитування фахівців фізичної культури Херсонської області та анкетування студентів Херсонського державного університету, встановлено, що удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи студентів можливо за умов створення різноманітних самоврядних студентських клубів з метою реалізації їх інтересів та потреб у фізкультурно-оздоровчій діяльності.

За теоретичним аналізом головна мета діяльності спортивних клубів у вищих закладах освіти визначає створення сприятливих організаційно-педагогічних умов для занять різноманітними формами оздоровлення, фізичною культурою і різними видами спорту студентів, викладачів та працівників вищого закладу освіти.

Діяльність спортивних клубів повинна бути спрямована на формування у студентів потреби у зміцненні здоров'я засобами фізичної культури і спорту; залучення якнайбільше молоді, працівників до систематичних занять фізичною культурою та спортом; надання фізкультурно-оздоровчих послуг; підвищення спортивної майстерності студентів-спортсменів; організацію і проведення масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, змагань тощо [3].

При певних умовах діяльність спортивних клубів може розглядатись як специфічна система виховання та соціалізації у цілісному педагогічному процесі. Це досягається завдяки наявності конкретних прикладів дотримання здорового способу життя, стимуляції різнобічного неформального спілкування, інтеграції зусиль студентів та викладачів, забезпеченню активної позиції студентів у діяльності клубу, мотивації студентів до дружньої групової солідарності, самовдосконалення, внутрішньо-групового суперництва, прагнення до високих індивідуальних показників і результатів, спортивного інтересу та потреби пізнання [1].

Серед головних завдань студентського клубу вищого закладу освіти визначається й створення відповідних умов для підвищення спортивної майстерності студентів високої кваліфікації для поєднання отримання освіти з активним заняттям спортом.

Робота фізкультурно-спортивного клубу будується на основі добровільності, самодіяльності, широкої творчої ініціативи фізкультурної громадськості, виборності керівних органів клубу, їх звітності перед членами клубу і правлінням спортивного клубу вузу. У клубах створюється неформальна атмосфера товариства, заснована в принциповості і дисципліни.

З метою розв'язання завдань дослідження ми проаналізували умови створення студентських спортивних клубів відомчої та громадської організаційно-правової форми на основі аналізу нормативних документів, що регламентують їх діяльність.

Створення та діяльність клубів відомчих та громадських форм, як свідчить проведений аналіз, має низку особливостей та відмінностей, які зумовлені: по-перше, майновими правами, що пов'язано з формами власності (державна, приватна); по-друге, відмінностями у порядку створення клубів (клуб як підрозділ вищого закладу освіти, або як незалежний господарчий суб'єкт); по-третє, особливостями фінансування діяльності студентських спортивних клубів (основні джерела фінансування).

В основі функціонування громадських клубів, як і клубів відомчої форми, використовуються механізми студентського самоврядування, що дозволяє залучати до фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи громадськість (батьків, місцевих жителів та інших осіб), а також урізноманітнювати джерела фінансування цієї діяльності. Так, наприклад, засновником студентського відомчого студентського клубу є навчальний заклад у особі ректора, а засновниками студентського громадського спортивного клубу виступають громадяни України.

Проведене теоретичне та експериментальне дослідження засвідчило, що удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи зі студентами повинно здійснюватись шляхом розробки організаційно-педагогічної технології менеджменту студентського спортивного клубу.

Організаційно-педагогічна технологія менеджменту студентського спортивного клубу представлена як система способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань менеджменту спортивного клубу, а сама діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій.

При цьому організаційна форма визначає відповідну змістовну частину, у якій за допомогою певних організаційних

процедур (збори засновників, розробка статутних документів, державна реєстрація тощо) вирішуються поставлені завдання. Педагогічна форма технології визначає освітню діяльність спортивного клубу, яка полягає у проведенні фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, а також здійсненні діяльності із залученням студентів та викладачів до управління студентським спортивним клубом.

Отже, організаційно-педагогічна технологія менеджменту студентського спортивного клубу повинна бути, на наш погляд, представлена трьома аспектами:

1) *науковим:* організаційно-педагогічна технологія - частина педагогічної науки, вивчає і розробляє цілі, зміст і методи діяльності освітнього процесу в ВЗО у клубній роботі; проектує педагогічні процеси;

2) *процесуально-описовим:* опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планованих результатів діяльності спортивного клубу;

3)*процесуально-дієвим:* здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи зі студентами повинно здійснюватись шляхом розробки організаційно-педагогічної технології менеджменту студентського спортивного клубу.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у змістовному та методичному наповненні організаційно-педагогічної технології менеджменту студентських спортивних клубів.

Література

1. Бондар Т.С. Фізкультурно-спортивний клуб загальноосвітнього закладу та організаційні фактори його створення / Т.С. Бондар, І.І. Приходько// Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2008. – № 4. – С. 201-204.

2. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF

3. Павленко О. Клубна форма організації занять у розвитку студентського спорту / О. Павленко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2017, № 4(60). - С.78-85

4. Мічуда Ю.П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку / Ю.П. Мічуда. – К.: Олімпійська література, 2007. – 216 с.

Reference

1. Bondar T., Prykhodko I. Fizkul'turno-sportyvnyj klub zahal'noosvitn'oho zakladu ta orhanizatsijni faktory joho stvorennia [Athletic and Sports Club in Comprehensive Education Institution and Organisational Factors in Its Foundation], Slobozhans'kyj naukovo-sportyvnyj visnyk [Slobozhansk Science and Sports Digest]. Kharkiv: KhDAFC, 2008, № .4, pp. 201-204 [in Ukrainian]

2. Derzhavna tsil'ova sotsial'na prohrama rozvytku fizychnoi kul'tury i sportu na period do 2020 roku [State Grant Social Programme in Physical Training and Sports Development for the period of 2020], available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF [in Ukrainian]

3. Pavlenko O. Klubna forma orhanizatsii zaniat' u rozvytku students'koho sportu [Club Form of Classes Organisation in Student Sports Development] Slobozhans'kyj naukovo-sportyvnyj visnyk [Slobozhansk Science and Sports Digest]. Kharkiv: KhDAFC, 2017, №4(60), pp. 78-85 [in Ukrainian]

4. Michuda Yu. Sfera fizychnoi kul'tury i sportu v umovakh rynku [Physical Training and Sports Sphere Under Market Conditions]. Kyiv: Olimpijs'ka literatura, 2007. - 216 p. [in Ukrainian]

УДК: 616-053:612.67]:371.71

Грибок Н.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Іваніків Н.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Чепелюк А.В.
кандидат педагогічних наук, старший викладач
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

БІОЛОГІЧНИЙ ВІК ЯК ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК РІВНЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТА

У статті здійснено оцінку стану здоров'я студентської молоді шляхом визначення біологічного віку індивіда за методикою В.П. Войтенка. У дослідженні прийняли участь 28 юнаків та 30 дівчат у віці 18-19 років, які за станом здоров'я були віднесені до основної медичної групи. Розглянуто співвідношення біологічного та паспортного віку студентів. Наведено дані розрахунку біологічного віку юнаків та дівчат. Показано невідповідність між фактичними та розрахунковими віковими даними. Доведено, що юнаки у період навчання мають вищі темпи старіння. Встановлено, що у юнаків біологічний вік перевищує паспортний на 18 років, тоді як у дівчат – на 10 років. Отримані дані зіставлені з даними інших авторів, які досліджували цю проблему.

Ключові слова: *біологічний вік, календарний вік, здоров'я, студенти педагогічного університету, старіння, методика В.П. Войтенка, артеріальний тиск.*